

ULUSLARARASI İLİŞİLER KAVRAMLARI

Nejla BİRKOÇ*

GÖÇ (MIGRATION)

İnsanların siyasi, sosyal, ekonomik ve doğal koşulların zorluğu ve yetersizliğinden dolayı sürekli yaşadıkları yeri terk ederek daha iyi yaşam koşullarının bulunduğu yerlere toplu veya bireysel olarak gitmeleridir. Göç olgusu insanlık tarihiyle başlayan ve yaşamın devam etmesi için mecburi ve zorunlu eylemlerdendir. Kuraklık, açlık, doğal afetler, iklim koşullarının zorluğu gibi nedenler eski zamanlarda insanların yaşadıkları yeri terk etmelerine sebep olurken, günümüzde ise bölgesel ve iç çatışmalar, insanlar ve toplumlar arasındaki sosyo-ekonomik eşitsizlikler göçün başlıca sebeplerini oluşturur.

İÇ GÖÇ (MIGRATION)

Ülke sınırları içerisinde gerçekleşen insan hareketleridir. Günümüzde iç göçler daha çok köyden kente sürekli ya da geçici olmak üzere ikiye ayrılır.

DIŞ GÖÇ (EMIGRATION)

Ülke toprakları dışında bulunan başka bir ülkeye yapılan göçe denir. İnsanların toplu bir şekilde ülkelerini terketmeye iten sebeplerin başında savaş, iç çatışmalar, baskı, zulüm ve ekonomik sebepler gelmektedir.

MÜBADELE (EXCHANGE)

Değişim, değişme, değiş-tokuş anlamında Arapçadan eski Türkçeye geçmiş bir sözcüktür. Mübadil, karşılıklı yer değişimine uğrayan kişi ya da halklardır. Türkiye'deki Rumlarla, Yunanistan'daki Türklerin yer değiştirmesi örnek olarak verilebilir. Kurtuluş Savaşı'nın ardından, 30 Ocak 1923'te Lozan Antlaşması'nda imzalanan Yunan ve Türk halklarının mübadelesine ilişkin sözleşme ve protokol gereği Türkiye'de İstanbul dışında yaşayan Ortodoks Rumlarla, Yunanistan'da Batı Trakya dışında yaşayan Müslüman halkın karşılıklı olarak yer değiştirilmesidir. Mübadele sonucu binlerce Müslüman ve Rum Ortodoks vatandaş evinden-barkından olmuştur. Mübadele hem iki ülke için hem de değişime maruz kalmış halklar için sosyo-ekonomik büyük sorunlara yol açmıştır.

GÖÇMEN (IMMIGRANT)

Çoğu zaman ekonomik gerekçeler ve çeşitli nedenlerden dolayı ülkesini gönüllü olarak terkederek başka bir ülkeye o ülkenin yetkililerinin bilgi ve izni ile yerleşen kişi anlamına gelmektedir.

KAÇAK GÖÇMEN (ILLEGAL IMMIGRANTS)

Gittikleri ülkelerin otoritelerine kendilerini bildirmeden veya izin almadan o ülkede yaşayanlara verilen addır.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Öğrenci Dergisi Baş Editörü.

MÜLTECİ (REFUGEE)

Ülkesinde ırkı, dili, milliyeti, belli bir sosyal guruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle kendisini baskı altında hissederek zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden kendi devletine olan güvenini kaybeden, kendi devletinin ona tarafsız davranamayacağı düşüncesi ile ülkesini terk edip başka bir ülkeye “sığınma talebinde” bulunan ve bu talebi o ülke tarafından “kabul” edilen kişi yada kişilerdir. Mültecilik hukuki bir statüdür. Resmi mülteci statüsü için başvuran kişilerin zulüm görme korkularının haklı nedene dayandığını ispat etmeleri gerekmektedir. Uluslararası düzenlemelerde mültecilere yönelik yürütülen çalışmalar, 1951 tarihli Mültecilerin hukuki durumuna ilişkin Cenevre Sözleşmesi, 1967 tarihli protokol ve 1969 Afrika Birliği Örgütü sözleşmesi çerçevesinde yürütülmektedir.

Her mülteci güvenli sığınma hakkına sahiptir. Mültecilere en azından ülkede yasal olarak ikamet eden diğer yabancılara sağlanan eşit haklar sağlanmalıdır. Ayrıca her bireyin sahip olması gereken sağlık, çalışma, eğitim hakları gibi temel haklar tanınmalıdır.

SIĞINMACI(REFUGEES)

Mültecilerle aynı nedenlerden dolayı ülkesini terk eden ve henüz sığınma talebi kaçtığı ülke yetkilileri tarafından “soruşturma” aşamasında olan kişi veya kişilerdir. İskân Kanununun 33/33 maddesine göre “Türkiye’de yerleşmek amacıyla olmayıp bir zaruret ikasıyla muvakkat oturmak üzere sığınanlara sığınmacı denir. Yapılan son açıklamalara göre günümüzde Türkiye’de yaklaşık olarak bir buçuk-iki milyona yakın mülteci ve sığınmacı bulunmaktadır.

İSKÂN (SETTLEMENT)

Beşeri yerleşim anlamına gelmektedir. İnsanların başka bir bölgeye yerleştirilmesi demektir. Osmanlı Devleti fethettiği toprakları Türkleştirmek amacıyla kendi ülkesinde göçebe yaşam süren Türkmen toplulukları yeni fethedilen topraklara iskân ettirerek devletin bütünlüğünü ve yeni yerlerde kalıcılığını sağlamıştır. Ayrıca Osmanlı Devleti birbirine ve devlete düşman olan toplulukları da ayrı bölgelere iskân (yerleştirerek) ettirerek devletin ve toplumun düzenini ve huzurunu sağlamıştır.

SEVK VE İSKÂN KANUNU

“Tehçir Kanunu” olarak ta bilinen fakat aslı “İskân ve Sevk Kanunu” olan toplu göç ettirme ve yer değiştirme eylemidir. Osmanlı ordusu savaşta olduğu için cephe gerisinde oluşan isyan ve ayaklanmaları önleme gayesi güden “Savaş zamanında hükümet uygulamalarına karşı gelenler için asker tarafından uygulanacak önlemler hakkında geçici kanun” 27 Mayıs 1915 tarihinde kabul edilmiş ve 1 Haziran 1915 günü dönemin resmi gazetesi Takvim-i Vekâyi’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu geçici kanunun birinci maddesi; ordu, kolordu ve fırka komutanlarına, savaş sırasında hükümetin emirlerine, ülkenin savunulmasına ve huzurun korunmasına karşı çıkanlara, silahlı saldırı ve direnişte bulunanlara karşı derhal askeri önlem alma, tecavüz ve direniş sırasında isyancıları yok etme yetkisi vermektedir. İkinci maddesi ise aynı komutanlara, casusluk ve vatana ihanet ettikleri

anlaşılan köy ve kasaba halkını, tek tek veya toplu halde başka yerlere sevk ve iskân yetkisi vermektedir.

27 Mayıs 1915 tarihli kanun ve 10 Haziran 1915 tarihli emir yazılarından da anlaşılacağı gibi, Talat Paşa'nın başlattığı ve meclisin de uygun gördüğü yer değiştirme uygulaması, "doğrudan doğruya cephelerin güvenini sarsacak bölgeleri" kapsamaktadır. Bunlardan birincisi Kafkas ve İran cephesinin geri bölgesini oluşturan Erzurum, Van ve Bitlis dolaylarıdır. İkincisi ise Sina cephesi gerilerini oluşturan Mersin-İskenderun bölgesidir. Çünkü Ermeniler bu bölgelerde düşmanla işbirliği yapmakta ve onların çıkarma yapmalarını kolaylaştıracak faaliyetlerde bulunmaktaydılar.

Bununla birlikte; "savaş halinde devlet yönetimine karşı gelenler için askeri birliklerce alınacak önlemleri" içeren kanun, tamamen devleti ve kanun düzenini korumaya yönelik bir yetki kanunudur. En önemli özelliklerinden biri ise; "kanun metninde herhangi bir etnik grup veya zümrenin adından söz edilmemiş ve hatta ima dahi edilmemiş" olmasıdır. Kanun kapsamına giren Müslüman, Rum ve Ermeni asıllı Osmanlı vatandaşları yerlerinden başka yerlere göç ettirilerek yerleştirmeye tabi tutulmuştur.

KAYNAKÇA:

http://www.turkcebilgi.com/tehcir_kanunu

<http://bianet.org/bianet/insan-haklari/2953-multeci-siginmaci-gocmen-nedir>

<https://cografyabilim.wordpress.com/2011/05/29/goc-nedir-cesitleri-nelerdir/>